

LISTY MLADÉMU SKEPTIKOVI

Christopher
Hitchens

Good morning
😊

President Clinton
The healthy first century can be 21st century.
Talking Doll
The healthy first century can be 21st century.
William Jefferson Clinton
The healthy first century can be 21st century.

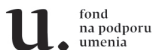

LISTY MLADÉMU SKEPTIKOVI

Christopher
Hitchens

Vydanie knihy z verejných zdrojov
podporil Fond na podporu umenia,
ktorý je hlavným partnerom projektu.

This edition published by arrangement with
Nation Books, an imprint of Perseus Books, LLC,
a subsidiary of Hachette Book Group, Inc.,
New York, New York, USA. All rights reserved.

Translation and afterword © Matej Laš 2019
Design & layout © Elena Čániová 2019
Cover photo © Hugh Greentree, CC 3.0 (modified)
Slovak edition © Laputa/Literárna bašta 2019

ISBN 978-80-972815-95

**LISTY
MLADÉMU
SKEPTIKOVI**

Christopher
Hitchens

*Venované pamiatke
Petera Sedgwicka*

PREDSLOV

Milý X,

keď už nastal čas zdvihnúť kotvy tejto papierovej loďky, rozhodol som sa, že Ti na úvod napíšem list na rozlúčku. Ako iste vieš, kým vydavatelia a tlačiarne knihu doladzovali, ocital som sa hneď na niekoľkých frontoch. A na um mi vtedy priplávala Tvoja zablúdená otázka: Ako reagujem, keď vidím, ako tlač zneužíva či prekrúca moju osobu alebo názory?

Stručná odpoveď znie, že som si síce zvykol, ale stále mi to nie je ľahostajné. Sám na ľudí útočím a kritizujem ich, takže na revanš nemám právo očakávať zhovievavosť. Zároveň neverím autorom, ktorí tvrdia, že ich recenzie či kritiky nezaujímajú. Už ma však unavuje dookola čítať

recenzie a kritiky zlátané z úryvkov zo starších recenzií a kritik. Nikdy v nich nechýba úvodný odsek, obvykle napísaný v štandardizovanom poradí pokryteckých slov, ktorý znie zhruba takto: „Hitchens, kritik takých osobností ako Matka Tereza, princezná Diana či Bill Clinton, sa tentoraz vrhol na...“

Ako si už iste uhádol, deprimuje ma to. Po prvé ma vyčerpáva, že neustále redukovujú moju údajnú „profesiu“ na nič nehovoriace recyklované frázy. Nemajú ani toľko originality, aby aspoň napísali: „Hitchens, ktorý kritizoval Matku Terezu za jej nehynúcu podporu Duvalierovho režimu na Haiti.“ Ide o nenápadný spôsob, akým sa marginalizuje a povýšenecky ututláva nesúhlas s väčšinou. Nechcem sa však ľutovať. Píšem, aby som Ti vyrozprával, čo všetko sa mi prihodilo v priebehu jedného mesiaca, od mája do júna 2001.

Na priamu žiadosť Vatikánu som bol pozvaný svedčiť za opozičnú stranu na vypočúvania týkajúce sa nadchádzajúceho svätorečenia Matky Terezy. Išlo o obrovskú príležitosť vžiť sa do roly doslova diabľovho advokáta a musím povedať, že cirkev pristupovala oveľa ostražitejšie a opatrnejšie než moji liberálni kritici. Uzatvorená miestnosť, Biblia, diktafón, monsignor, diakon a cirkevný otec – vážny výsluch, pri ktorom ma vyzvali predložiť všetky pozbierané dôkazy a vyjadriť vlastné názory. O tom však inokedy, dôležité je, že máme oficiálnu nahrávku, ktorá už nie je monopolom fundamentalistov.

Britská televízia odvysielala vyčerpávajúci dokument o princeznej Diane, v ktorom (konečne) ponúkla dostatok priestoru a času tým, ktorí nepodporovali jej kult osobnosti. Aj mne položili niekoľko otázok a tento-

raz som nedostal ani len zlomok niekdajšej hysterickej pošty. Keď si si ju ešte donedávna dovoľil kritizovať, riskoval si úraz. Žeby niekedy bolo potrebné nielen dvakrát merať, ale aj dvakrát strihať?

Slobodana Miloševića previezli do Haagu, kde sa postaví pred súdny dvor. Nebol som práve nadšený z toho, ako ho prakticky „odkúpili“ zo Srbska výmenou za sľuby o finančnej podpore. Odkedy podpísal Daytonskú mierovú zmluvu, čím sa zaviazal spolupracovať so súdnym dvorom, však uplynulo už niekoľko rokov a ako sa hovorí, odtiaľ potiaľ. Spomenul som si na všetky hádky o Srebrenici, Sarajeve a Kosove a na všetky nedomyšlené výhovorky, ktorými nás krmili len preto, aby sme sa nevzopreli srbskému fašizmu. A spomenul som si aj na ťažké časy v Bosne, keď všetko vyzeralo beznádejne, a pocítil som štipku hrdosti na všetko, čo sa mi podarilo, no zároveň som sa hanbil, ako málo toho bolo.

Na lístku, ktorý spísal nevlastný brat Billa Clintona Roger, sa našiel prezidentov podpis. Roger sa pokúšal získať milosť pre drogového dílera a taktiež sa snažil vysvetliť, ako sa dostal k tučnému balíku cestovných šekov. Ani tu nechýbalo typické zahmlievanie a tvrdilo sa, že nie je „dokázaná protislužba“, ale všimol som si, že po tom, čo prezident udelil bohatému daňovému podvodníkovi Richovi milosť, trvalo hodných pár mesiacov, kým so mnou opäť niekto začal nesúhlasiť, keď som tvrdil, že Clinton je len mizerný podvodník. Ver mi, pamätám si, keď tomu bolo inak...

Henryho Kissingera donútili v televízii reagovať na moje obvinenia, že je zodpovedný za vojnové zločiny a zločiny proti ľudskosti. Až maniacky a zúfalo sa po-

kúsil zmeniť tému a vyhlásil o mne, že popieram nacistický holokaust. (Ako to už býva zvykom, spomenul ešte Matku Terezu a z nejakého dôvodu aj Jackie Kennedyovú.) Vďaka tomu som proti nemu mohol začať viesť právne konanie, jednak za očierňovanie mena, a najmä som chcel – cez proces sprístupnenia listín a skutočností – demonštrovať, že je skúsený a notorický klamár. Keď vezmeme do úvahy, čo som o ňom napísal v novinách, každý videl disproporciu medzi tým, za čo sa so mnou súdi on a za čo ja. Na rozdiel od neho som však vedel doložiť každé slovo a to je stále rozdiel. (Adlai Stevenson raz povedal Richardovi Nixonovi: „Ak o mne prestaneš klamať, prestanem o tebe hovoriť pravdu.“ Slasť pre uši, no nemal som právo dohadovať sa s niekým, kto rozvrátil Kambodžu, Cyprus, Čile a Východný Timor.)

Prežil som teda fascinujúci, ba až neuveriteľný mesiac. Možno najlepší mesiac svojho života. (V rovnakom období som dokončil aj štúdium Georga Orwella na počesť storočnice od jeho narodenia. Bolo by omnoho civilizovanejšie, keby som písal o ňom, radšej než o komkoľvek zo skôr spomenutých.) Nepíšem Ti to však len preto, aby som sa chválil, aj keď ani tomu sa nevyhýbam. V prvom rade mi však tento mesiac vynahradil nekonečné množstvo iných mesiacov, ktoré spĺňali predstavy ľudí vzdúccich z kultúry celebrít, zberby expertov na politickú propagandu, nečestných právnikov, pseudoštátnikov a kňazov. Samozrejme, že sa vrátia, ako inak. Vždy sa „vrátia“. Nikdy sa ich nezbavíme. Ich víťazstvo však nie je predurčené. Veľmi sa teším na deň, keď sa za všetko ospravedlnia. Prinesie mi to oveľa väčšie zadostučine-

nie ako ktorákoľvek ilúzia pozitívnej recenzie či „dobrej reklamy“.

Dúfam, že na nasledujúcich stranách, za ktoré sa Ti musím poďakovať, lebo si ma k nim vyprovokoval, mnohé z uvedených myšlienok ešte podporím.

Christopher Hitchens
Stanfordova univerzita
Kalifornia
Deň nezávislosti 2001

ÚVOD

Na nasledujúcich stranách sa nesmelo usilujem odpovedať na otázky, ktoré mi boli položené začiatkom roka 2000. Nemohol by som mladým a netrpezlivým nejako poradiť? Dať im akýkoľvek tip, ktorý by im pomohol vyhnúť sa dezilúzii? Medzi svojimi študentmi na newyorskej univerzite New School aj v baroch a kaviarňach na iných akademických pôdach, kde som prednášal, som stretol mnohých, ktorí si zachovali zastaranú nádej, že zmenia svet k lepšiemu a (čo nie je to isté) že prežijú život, ktorý budú mať, aspoň v rámci možností, vo svojich rukách. Počas rokov nadobudol tento rozhovor rôzne podoby, až kým som na sebe nepocítil záťaž každej milisekundy, ktorá zo mňa spravila prešediveného člena kontrakultúrneho hnutia *soixante-huitard* alebo preživ-

šieho poslednú zrozumiteľnú dobu revolučných otrasov, tých, ktoré sa sčasti skončili a sčasti vyvrcholili v *les evenements de quatre-vingt neuf*, v udalostiach z osemdesiateho deviateho. Študenti ma presvedčili, aby som svoje názory na túto problematiku spísal. Pokiaľ ide o formu listu, inšpirovali ma *Listy mladému básnikovi* od Rainera Mariu Rilkeho. Ako bezprostredná odpoveď mi napadol Byronov citát z básne, v ktorej päťolizačským Grékom vyčítal:

*A vari by mohla vaša nebeská lýra
padnúť do rúk nehodníka, ako som ja?*

Niekoľko študentov ma presvedčilo, že táto kniha stojí za napísanie, že môže byť prinajmenšom zábavná. Nasledujúce listy sú teda lapidárnou odpoveďou jednému alebo jednej z nich, pričom som sa v adresátovi pokúsil zhmotniť všetkých, ktorí mi doteraz kládli podobné otázky.

LISTY MLADÉMU SKEPTIKOVI

I.

Milý X,

keď u mňa hľadáš radu, ako máš žiť život radikála či „skeptika“, lichotíš mi a privádzáš ma do rozpakov. Lichotíš mi tým, že ma označuješ za niekoho, kto môže byť „vzorom“, aj keď z povahy veci nie je možné, aby sme zo života jediného jednotlivca vyvodili nejaký vzor (a ak neustále všetko popiera, nemôže sa predsa uvádzať ako vzor). Rozpaky cítim zo samotného titulu, ktorý navrhuješ. Znie to zvláštnne, ale náš jazyk ani kultúra stále neobsahujú výstižné slovo na pomenovanie niekoho, kým sa chceš stať. Napríklad vznešený titul „disident“ si musíš zaslúžiť, nie ho požadovať. Skôr sa asociuje s obetou a rizikom, než s obyčajným nesúhlasom, a na hodnote